

Lasten Suometar.

— Lukemista Nuorisolle. —

N°. 17.

Kesäkuussa

1857.

Autio Saari.

(Vertaus) Sakasta kääntämä.

Rikas ja hyväntahtoinen isäntä, jolla oli monta orjaa, päätti kerran tehdä yhden heistä onnelliseksi; hän antoi hänelle vapauden ja laiwan täynnä kallista tawaraa. „Mene“, lausui hän, „tällä laiwalla kaupaisiin maihin ja kaupittele näitä tawaroita; minä niillä woittanet, sen annan sinulle omafsi!“ — Jloissa mielin lewitti orja laiwansa purjeet tuuleen ja läfsi meren selät suuret kulkemahan. Kulki wiikon, kulki toisen, jopa kolmantena rupesti myrsky semmoinen riehumaan, ett'ei wanhimmatkaan mierimiehet sanoneet mokomaa muistawansa. Mastot rojahtiwat kohta weteen, wieden puolet laiwan wäkeä mukaansa ja laiwa jäi aaltojen ajona keinuelemaan, kunneparia vastaan karstahti palaisiksi. Siihen se uypösi tawaroiheen päiwineen ja laiwawäestä ei jäänyt henkeen muuta kuin entinen orja, joka airon warassa pääsi uimalla rantaan. Näälästyneenä, puoli-alastoinna hän nousi maalle, ja istahtui kiewelle walittamaan kowaa onneansa, kun oli joutunut ihan autioon saareen nälään surmattawaksi taikka petojen syötäväksi. — Mutta arwaapas hänen iloa ja ihmettänsä, kun yhr'äkkiä näki suuren ihmisparwen rientävän häntä kohti, riemastellen ja huutaen: terve, terve kuninkaamme! — Ennenkuin mies kerkesi katsellaitakaan reutoivat hänet komeihin wainuihin, ja wiewät lähellä olewaan isoon kaupunkiin. Kuninkaalliseen linnan tultua, puettiin hänen päällensä purpuralewätti, pantiin hänelle kallis kruunu päähän ja talutettiin häntä kultaiseen waltio-istuimeen istumaan. Hänen eteensä laskeusiwat sitten kansan ylewimmät miehet polwille, wannoen uskollisuuden walan omasa sekä muidenki alamaisien nimesjä.

Mussa luuli uusi kuningas pilkkaa hänestä tehtävän ja kaiken komeuden pian jälleensä hahtuwan, kuni unen tuottama onni ainakin; waan kuin päivä päiwä pakeni ja häntä yhä wielä hallitsiana kohdeltiin ja kunnioitettiin, niin täytyi wiimeinki ruweta uskomaan toden todella tul-

leensa kuninkaaksi. „Mitä lieneekin kääntänyt tämän kummallisen kansan silmät,“ ihmetteli hän itsekseen, „kun owat panneet minua outoa ja alastointa meren hylkyläistä kuninkaana hallitsemaan. He etwät kysy kusta tullen eikä tiedustele sukuaani ja kuitenkin kunnioittelewat kuni waltaajaansa ainakin. Ompa tawat erikummalliset tässä maailman pohjukassa.“

Wihdoin ei malttanut enää olla tiedustelematta ja päätti puhutella erästä wanhaa ylimystä, joka näytti olewan muita wiisaampi ja kokenempi. „Selitä minulle Jumalan tähden“, sanoi hän hänelle, „missä olette minut kuninkaaksenne panneet? Mistä älysitte tuloani tähän saareen? Minnekö joudun minä wiimeinki?“

„Herra,“ wastasi wanhus, „tässä saaresa elää haltioita. Ammoin aikaa sitten rukoiluwat kerran Raikkialtiasta, että wuotuisen lähettäisi heille jonkun Atamin pojista hallitsaksi. Siihen suostuikin Raikkialtias ja antaa siltä ajoin joka wuosi samana päiwanä jonkun ihmisen sattua tähän saareen. Sille rientawät asukkaat kaikki riemulla vastaan, niin kuin olet nähnyt, ja ottawat kuninkahaksensa; mutta hänen hallituksensa loppuu wuoden päästä. Tämän ajan kuluttua kun määräpäiwä taas on kässillä, pannaan kuningas wirtaamaan, kuninkaallinen asunsa riisutaan ja sen sjaan puetaan hänen päällensä wanhoja repaleita. Sitten hän wiedään wälfisen laiwaan ja kuletetaan autioon saareen. Usken wielä mahtawana ruhtinaana oltua hän tulee sinne, jossa ei tapaa ystävää eikä alamaista. Murheesjansa ei häntä lohduta kukaan ja siinä tulee hänen yksinäisyydessä ja waiwoissa kituroida, kun ei ollut älynnyt hallituswuottansa wiisaasti käyttää.“ — Wanhan kuninkaansa pois ajettua, rientää kansa taaskin riemutellen vastaan toiselle Raikkialtiaan sinne saattamalle hallitsialle. Semmoinen on, herrani, tämän waltakunnan ikuinen sääntö, jota ei woi mikään kuningas kumota.“

„Owatko edellisenikin“, kysyi kuningas wielä, „tietäneet hallitusajansa lyhyttä ja heitä sitten uhkaawaa kowaa

onnea?" — „Owat kyllä!“ vastasi vanhus; „waan muutamien silmät huikensi kuninkaallisen komeuden loiste, niin ett'eivät huolineet muistaakaan vastaista kohtaloansa; oli muita jotka kyllä toisnansa muistelivat, waan kaikkin mokomin koettelivat sitä ajatusta mielestänsä karkoittaa, ett'ei heitä muka estäisi wähat päivänsä nauttimasta. Se horjueliwat ikään kuin humalapäisä huwituksesta toiseen, kunne määräpäivän tultua wiettiin laiwaan. Silloinpa kaikki päiwittelemään ja mielittömyytensä kiroselemaan; waan ei parku enää auttanut päiwistä pahoista: armotta he hyljettiin autioon saareen wiheljäisyydessä menehtymään, kun eivät olleet muistaneeet taikka tahtoneetkaan ajoissa estää kowaa onnea.“

Wanhusten sanat saattoiwat kuninkaan sängen murheen ja pelonalaisiksi; hirtityksellä hän ajatteli entisten kuninkaiden kohtaloa ja säikähtyi kowin, kun hawaitti muutamia wiikkoja jo kuluneen eikä vielä pahan onnen estämiseksi mitään tehneensä. Tästä edes päätti tarkoin käyttää jos' ainoata hetkeä, että vielä kertiäisi jotain toimeen saada. — „Wiisas ukko“, „sanoi hän taaskin hallialle, sinä olet ilmoittanut minulle kuinka hupainen kuninkuuteni on ja mihinkä saan sen kuluttua; neumopahan nyt myöskin millä keinoin ehkä woinen wälttää sitä wiheljäistä tilaa, johon kaikki edeltäjäni owat joutuneet!“ — „Muista, armollinen herrani“, vastasi vanhus, „alastoinna tähän saareen tulles; alastoinna sin kerran täältä tulee lähteäsi palaumattomiin. Yhden keinon waan tiedän millä taidat wälttää nälfäkuolemaa autiossa saaressa; se olisi nimittäin se, että siihen lähettäsi asukkaita. Sitä ei lakimme sinulta kiellä ja alamaisesti owat walmiit menemään kunne käskenetkin. Lähetä saareen työmiehiä, raiwautta synkät korwet wihjawiksi wainioiksi, ja rakennuta kyliä sekä kaupungeja; sanalla sanoen, walmista sinä itselles uusi waltakunta, jossa täältä pois ajettuna voit hallita. Mutta joutu, elä pirahuttele päiwiasi joutawiin, sillä määrä-aikasi on sängen lyhyinen, ja kuta ihanammaksi kaunistelet vastaista asuntoasi, sitä suloisempi tulee siellä sitten elelläksesi. Elä heitä mitään huomeispäiwään, waan tee aina niin kun olisi jo huomeispäiwä viimeinen. — Mutta jos et ota kuullaksesi neuwoani taikka rupeat nahjustelemaan, niin on tuhosi kynnyksellä kulkimässä.“

Kuningas oli wiisas mies ja ukon lauseet kiihdyttiwät hänen wireyttänsä. Paikalla lähetti saareen asukkaita joukottain; ne muuttiwat sinne mielellään ja ryhtyiwät miehisä työhön. Saari muuttui päiwä päiwältä kauniimaksi ja puolen vuoden päästä törretti jo kaupunkien

sekä kylien kirkkotorneja sadottain peltojen lehtojen lomasta. Waan ei kuningas heittänyt wieläkänä; yhä lähetti lisää toisia asukkaita, jotka sinne muutteliwat paremmalla mielellä, kun tiesiwät tulewansa jo ennestään wihjelyyn maahan, sukulaisten ystäwain luokse.

Näissä toimisissa hupeni vuoden viimeinenki kannikka ja hetki lähene, jota edelliset kuninkaat aina oliwat wihjelyksellä sekä hampaiden kiristyksellä nähneet tulewan; mutta nykyinen hallitsia sitä ei pelännyt, jopa alkoi halawoidakin sinne uuteen waltakuntaansa, jossa kaikki niin taitawasti oli järestänyt. Wihdoin tuli määrähetki: kuningas kaapattiin linnastaan, kuletettiin kuninkaallisesta puwusta riisuttuna laiwaan ja wiettiin muinoin autioon saareen. Tuskinpa oli sinä nousut maalle, niin riensi hänelle saaren wäki riemutellen vastaan ja pani hänen päähänsä lakastumattoman kulkaisseppeleen, sen kruunun siaan, joka ainoan vuosikauden oli kestänyt. Sitten sai hän alamaistensa parwessa eläen nauttia ponnentoita onnea.

Wertausten selitys: Nikas hywäntahtoinen isäntä on Jumala, ja orjansa, jonka lähettää purjehtimaan, ihminen syntyessänsä maailmaan; saari, johon hyöwyn ajona joutuu, on maailma ja riemulla vastaan rientäwät asukkaat hänen wanhempansa, jotka hellällä huolenpidolla forjalewat sekä hoitelewat alastointa, itkewää raukkaa. Wanhus joka hänelle ilmoittaa, miten hänen lyhyen hallitusaikansa perästä on tapahtuwa, on wiisais Jumalan sanassa. Hallituswuotensa on maailmen elämä ja autio saari, johon sen kuluttua wiedään, toinen maailma. Sinne edeltäpäin lähettämänsä työmiehet owat elinaikana toimittamansa hywät teot. Hänestä ennen sinne wiedyt kuninkaat owat tawallisten ihmisten kaltaiset, jotka kaiken ikänsä puuhalewat maallisten asioiden hommassa, koskaan ajattelematta elämänsä ja kuolemansa seikkoja; tyhjin käsin kun tulewat Kaikkialtiaan tuomioon, niin saawat ansaitun rangaistuksensa.

Tuhkimo.

(Andersenin mukaan.)

Wanhassa houwissa eleli muinoin mies, jolla oli kaffi poikaa ja ne niin wiisaita ylen, että olisi tawallinen ihminen puolellakin weralla tullut toimeen. Ne päiwät läheteä kuninkaata kostonaan; sillä rummun lyönillä oli koko waltakunnassa kuuloitettu kuninkaattareu sille menewän puolisoiksi, ken olisi wikkelin wastaustiti. — Kostmatkahan suorituessa kului wikkeliä wiikon päiwät: enemmän ei annettu aikaa; waan olihan sitä kuiten-

fin tarpeeksi asti heille, kun jo ennestänsä oliwat oppineita miehiä. Toinen heistä taisi uskoa kokonaisen latinan sanakirjan sekä kolme vuosikertaa Julkista Sanomia, wieläpä oli niin tarkasti lufenut, että hänestä meni yhtä hywin, waikka takaperinki lasfetteli; toinenpa tiesi kaikki ammattisäännöt kannesta kanteen ja osasi tikkaella housunkantimia, niin oli taitawa ja kätewä.

„Minulle tulce kuninkaatar!“ sanoiwat kumpaineki, ja isä antoi heille kummalleki hewoisen; sille, joka taisi sanakirjan sekä Julkiset Sanomat ulkoa, syymustan orihin; toisellepa, joka tiesi ammattisäännöt sekä osasi tikkaella, walkean ruunan. Ennenkuin weljekset lähtiwät matkalle, woiteliwat leufasarauansa kala-öljyllä, että paremmiin heiltä sujuisi puhe.

Jo oliwat lähtemäisillään, niin tuli siihen kolmaskin weli; heitä oli, näet sen, kolme, waikk'ei kolmasta weljeä toisten weljeksi wiittinyt sanoa lukaan, sillä hän ei ollut niin ylen oppinut kun ne kaffi; sanottiinpa suoraan Tuhkimoksi.

„No minnekä nyt läkeätte, niin komeassa asuussa?“ kysäisi hän. — „Linnaan kuninkaataarta puheille!“ wastattiin hänelle, „missä olet taaskin lojunut, kun et tiedä mitä joka paikassa rummun työnnillä on kuuloitettu!“ — „No perhana, minä tulen parween!“ sanoi Tuhkimo, mutta weljet naurahtiwat hänelle ja läksiwät menemään. „Isä, anna minullekin hewoinen!“ huusi tuosta Tuhkimo. „Et woi uskoa, miten minua haluttaa naimiseen. Jos ottaa minua kuninkaatar, niin ottaa; jospa ei huoli minusta, minä otan hänet kuitenkin.“ — „Ole waihi löypöttäjä!“ kiljasi isä, „mofomalle miehelle ei jouda hewoiseni. Siinä hölmäkö puhetta pitäisit! Anna weljes lausua, joiden on suu siihen luotu!“ — „No kun et antane hewoista“, arweli Tuhkimo, „niin lähden wuohella; se on mun omani ja kantanee linnaan asti ainakin. Sen sanottua hyppäsi wuohen selkään, potkaihi kannuksilla kuppeihin ja antaa mennä min ratsu jaksaa. Sepä oli aika kipakka. „Pois tieltä, minä tulen!“ huusi Tuhkimo ja lauloi niin että ilma kajahteli.

Semmoisella wauhdilla hän kohta saawutti weljensä, jotka hiljaksensa ajoa hytlytteliwät, mielessänsä puheita kauniita sommitellen. „Hoi!“ huusi heille Tuhkimo, „tässä olen minäkin! Katsokaa minä maantieltä löysin!“ Samassa näytti heille wariksen raadon. „Mitäs sillä teet?“ kysiwät weljet. „Wien kuninkaatarelle lahjaksi!“ „No Tuhkimolla on Tuhkimon lahjat!“ naurowat weljet ja lähdettiin yhdessä edelle. „Hoi! jopa taaskin kalun löysin! Mofomaa ei löydy joka päiwä maantieltä!“ Näh-

desänsä mitä se oli, pyrskähtiwät weljet taas nauramaan. „Kaiffa lehtaatti poimella, raatojaki wirsujaki. Bietkös senkin kuninkaatarelle lahjaksi?“ — „Wienpä tyllä!“ wastasi Tuhkimo ja weljet läksiwät edelle kulkemaan. „Hoi! tässä olen minäkin!“ huusi taaskin Tuhkimo; „onko ihmettä nähty! Woi kuitenkin!“ — „No mitäs nyt löysit?“ kysiwät weljet. „Sitä ei käy sanoin selittäminen“, sanoi Tuhkimo; „mutta siitähän wasta kuninkaatar ilolle tulee!“ — „Hyi!“ sanoiwat weljet; „liejuahan se on ojasta!“ — „Sitä se juuri onkin!“ wastasi Tuhkimo; „wieläpä parasta lajia, ihan wuotaa sormien lomitse!“ Tuosta rupesti sillä taskujansa täyttämään.

Waan weljet eiwät enää julenneet hänen seurassansa kulkea, kun kaikkea joutawaa pitkin tietä keräili; he läksiwät edelle laukkaalemaan ja ennättiwät tuntia ennen kappunktiin. Siinä asetettiin kofijat kaikki pitkässä riwisä peräkanaa kulkemaan, sitä myöten kuin paikalle ennättiwät. Kuusi kulki aina rinnakkain toinen toisessa kiinni, ett'eiwät tainneet kätäläkään liikuntaa. Se oli taitawasti niin tehty, sillä muuten olisi takana käwijät warmaan ki puhkaisseet silmät edellä kulkijoilta. Koko waltakunnan wäki oli siihen kokountunut katselamaan kofijoiden yritystä. Mies miehensä perään tuli saliin, mutta kuninkaataren eteen tultua ällistyi wikkeliä äänettömäksi. „Pois!“ sanoi kuninkaatar, „se ei kelpaa!“ Tuli pa sentki weljen wuoro, joka sanakirjan ulkoa taisi; mutta wäen ahdingossa oli häneltä kaikki tietonsa unohtunut. Lattia oli liukas kuni iljannet ja laki peililastista tehty, jossa kuwansa näytti aiwan pääläella seisowan. Joka ikkunan wieressä istui kolme kirjottajaa päämiehineen, joiden oli toimena panna paperille kaikki mitä puhuttiin; sitä painettiin sitten heti paikalla sanomalehteen ja myötiin kahdesta kopekasta kappale. Dikein päätä wiimaeli näitä nähdesä ja muun pahan lisäksi oli uunikin tultkuumaksi lämmitetty. „Melkein liiaksi on wari täällä!“ sai kofija wihdoin hädisään sanoneeksi. „Etkää sitä olko millänä,“ sanoi kuninkaatar; „isäni waan paistaa kananpoikia.“ Semmoista wastausta ei kofija ollenkaan odottanut; jotain lystiä olisi wastannut, waan ei saanut suustansa muuta kuin: „bää!“ — „Bää!“ kirjoittiwat kynämiehet heti paperillensa.

„Pois!“ sanoi kuninkaatar, „ei kelpaa!“ ja pois hänen täytyi lähtea. — Tuli sitten toisen weljen wuoro. „Rauhean wari on tässä!“ sanoi hän. „Taitaa olla!“ wastasi kuninkaatar, „isäni paistaa kananpoikia!“ — „Mi- mi- mi- mitä?“ änkitti kofija hämmästyksisään ja „mi- mi- mi- mitä?“ kirjoittiwat kynämiehet. „Ei kelpaa!“

sanoi kuninkaatar, „pois!“ — Samassa ennätti Tuhkimo-
 lin perille ja ajoi karahutti wuohen selässänsä falliin. „Dhoh!“
 sanoi hän, „ompa tässä löylyä!“ — „Kananpoikia pais-
 tetaan!“ wastasi kuninkaatar. „Hyvä se!“ pisti Tuhkimo
 sanaksi, „ehkä saanen samalla kertaa waristanifin paiste-
 tuffi?“ — Kyllä se käypi laatuun! „sanoi kuninkaatar,
 waan missä astiasa keittänet? Minulla ei ole pataa eikä
 pannua!“ — „Tiedän mä neuwon siihenkin,“ arweli Tuh-
 kimo, „tässä on keitinastia, joka kelpaa.“ Sen sanoen
 pani wariksen wanhaan wirsuunsa. „Du sinä nyt pais-
 tia kyllätki,“ sanoi kuninkaatar, „mutta mistäpä lientä saa-
 tanehe?“ — Sitä on mulla taskun täysi, ompa niin pal-
 jon että wuotaa ulos! „wastasi Tuhkimo ja kaasi wähäi-
 sen liejua taskusta. — „Kas sinä olet mies mieltäni
 myöten“; sanoi kuninkaatar, „sinulta ei puhetta puutu.
 Sinun otan miehekseni! Mutta tiedätkö, että kaikki mitä
 täällä kahden kesken hupattemme, kirjoitetaan paperiin
 ja painetaan huomenna sanomalehteen! Joka ikkunan wies-
 ressä istuu kolme kynämiestä päämiehinensä ja päämies
 se on niistä pahin, sillä se ei ymmärrä mitään!“ Tämän
 puhui kuninkaatar hämmästyttääksensä Tuhkimoa; kynä-
 miehet myhähtiwät nauramaan ja pudottiwat lätkitölyppiä
 lattiaan. „Semmoistako ne wain owat!“ sanoi Tuhki-
 mo; „no, pitäänpä edes päämiehen saada jotain waiwas-
 tansa!“ — Samassa käännäsi taskunsa nurinpäin ja
 läiskähytti päämiehelle kaiken liejun silmiin.

„Se oli oikein!“ sanoi kuninkaatar, „sitä en olisi mi-
 näkään älynnyt tehdä, waan kylläpä siihen vielä opin!“
 — Sillä tawoin tuli Tuhkimo kuninkaaksi, sai ihanan
 kuninkaattaren puolisojensa ja eli riemussa kuolemaansa
 asti, jos ei eläne wieläkin. Sen pituinen se.

Wedestä.

Wettä on maanpallon pinnalla joka paikassa: sulana
 se aallehtii meressä sekä järwisä, wirtaelee jo'issa ja läik-
 kywi soissa; lumena sekä jäänä peittää suuren osan
 maanpalloa talwen aikana, korkeiden wuorten kullukoilla-
 pa sekä maanapojen seuuduilla ei sulaa kesälläkään; höy-
 rynä sitä löytyy joka paikassa ilman seasia. Weden
 wallassa on $\frac{2}{3}$ koko maanpallon pintaa. Pakkaisesta se
 hyytyy eli jäätyy, waristapa haihtuu höyryksi.

Päiwän paistaessa maanpintaan waristuu merten, jär-
 wien j. m. wesi, niin että höyrynä kohoaa ilmaan. Ko-
 hotesansa kun tulee kylmempiin ylä-ilmoihin, alkaa höy-
 ry sa'eta pienoisksi pisaraisiksi; jos ilma lähempänä maan-
 pintaa on kylmä, sa'enee höyry jo siinäkin wähäisen.
 Semmoista maanpintaa läheistä puolisaennutta höyryä
 sanotaan udukksi eli sumuksi; waan ylempänä leijuele-

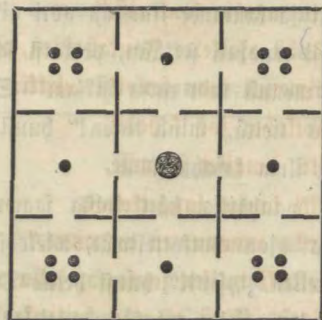
waa pilwiksi. Maalta kun yhä höyryä wettä lisään,
 heruwat pisaraiset herumistansa, kunne wiimein tulewat
 niin järeiksi ja raskaisiksi, ett'eiwät enää pysy ilmassa,
 waan putoawat maahan fateena. Jos ilma, esim. tal-
 wella on kylmä taikka äkkiä jäähtyy, esim. ukkojesta, niin
 hyytyvät wesi-pisaraiset ja tulewat lumena tabi rakeina
 alas.

Maahan satanutta wettä kiuwuu s. o. nousee taas
 höyrynä ilmaan, toinen osa tihfuelee maanhydämessä ole-
 wiin koloihin, joihin sulawa lumi sekä jääkin osaksi tulee.
 Kun ei wesi enää mahdu kolohon, rupeaa halenneita, ra-
 kkoja myöten juoksemaan, kunne wihdoin josta kusta läh-
 teen silmästä pääsee ilmoa ivaehemahan. Siitä sitten
 wirtaa lirisee purona etemmä, kaswaa joeksi, yhdisty-
 en muihin puroihin, ja lankeaa isoihin kymeihin taikka
 järwiin, jotka wetensä laskewat mereen. Niin kiertee
 wesi kiertelemistänsä yhä eikä pysäydy paikahan
 mihinkään.

Arwoitus.

Kerran läksi mies markkinoille jaden, wuohen ja kaali-
 kuwun kaupaksi wiemään. Astui tawaroinensa minkä lie-
 nee astunutkin, niin tuli joelle, josta hänen oli yli men-
 täwä. Waan rannalla oli ainoastansa pienoinen wene-
 lotti, johon ei miehen kanssa mahtunut enemmän kuin yksti
 tawaroiensa kerrallaan. Siitäpä mies arwelemaan ku-
 ten tehdä, miten menetellä, että saisi kaikki kuletettawansa
 eheinä toiselle rannalle. — Weikö kaalin yli, heittäen ju-
 den ja wuohen yhdesä olemaan, niin oli pahoin pelät-
 täwä, että palautessa tapaisi wuohelta luurangon waan
 jalellä. Heittäkö wuohen sekä kaalin rantaan, kulettaen
 jutosen yli, niin oli taaskin hätä käsisä — arwaathan
 miten käypi kun pannaan wuohi kaalimaan wartiaksi! Mie-
 hen läsnä ollessa eiwät kyllä tohtineet tehdä mitään,
 mutta hänen pois lähdettyä oliwat warmaanki rupeawat
 wallattomiksi. Kauan sinne tänne mietittyä leksi mies
 wiimeinki keinon, millä sai kaikki tawaransa yli joen, toi-
 sen toistaansa wahingoittamatta. Pane sinä nyt pääsi li-
 koon! Ehkä itsekin arwanneet astata ennen kuin ensi nu-
 mero tuopi selityksen.

Selitys arwoitukseen wiime numerossa:

Tämän n:ron toimitti: J. K.

Helsingissä

Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Kirjapainossa.

Painoluwan antanut: L. Heimbürger.